

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ФІЛОЛОГІЇ

Назва курсу	Українська література: від монументалізму до бароко
Викладач (-і)	доцентка, кандидатка філологічних наук Дарія Сироїд
Контактний тел.	067 672 23 37
E-mail:	darka@ucu.edu.ua

Університетський курс «Українська література: від монументалізму до бароко» охоплює широкі часові рамки – від XI до XVIII століття. Сюжет чи каркас курсу творить концепція літератури Дмитра Чижевського, відтак студенти мають змогу міркувати над питаннями «що таке історія літератури», «які закономірності зміни стилів», «як творяться жанри», «як літературна реальність пов'язана з історичною» і т. д. **Основним завданням курсу** є поглибити навички студентів роботи з текстом (джерелом), знаходити адекватні методи аналізу і потрібний баланс між сучасними інтерпретаціями та історично віддаленим матеріалом, уміння бачити іншого (автора і читача). Осягнути це завдання допомагає ознайомлення з науковими дослідженнями середньовічних і ранньомодерних текстів.

Хоч цей курс відбувається паралельно з курсом церковнослов'янської мови і, відповідно, на початку курсу студенти ще не мають змоги читати тексти мовою оригіналу, ще одним завданням курсу можна вважати контекстуалізацію і мотивацію вивчення церковнослов'янської мови.

Мета курсу: познайомити студентів з основними явищами, стилями, творами української літератури XI-XVIII ст.

Результати навчання. Студенти мають вміти:

- розрізняти стилі, пояснювати їх зміну в літературі (ширше – мистецтві) XI – XVIII ст.;
- знати основні твори визначеного періоду;
- розрізняти жанри;

- розуміти особливості аналізу середньовічних і ранньомодерних текстів, знаходити адекватні інструменти для літературознавчого аналізу;
- бачити літературні явища у ширшому культурно-історичному контексті.

Формат курсу – очний.

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна к-сть годин
Комбіновані заняття (лекція + семінар)	60
самостійна робота	60
Кількість кредитів	4

Ознаки курсу:

Рік викладання	семестр	спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний\ вибірковий
2019-2020	5	напр. - філологія	3	нормативний (Н)

Структура оцінки

1.	Усні відповіді на заняттях, участь в дискусіях	60
2	Письмові опитування впродовж семестру	20
3	Іспит	20

Календарний план курсу

	тема	Завдання	Література
17.09	Історія української літератури XI-XVIII ст. Що таке історія літератури? Різні історії української літератури. «Інша література». Автор – текст – читач. Перспективи		Презентація Дмитро Чижевський. Історія української літератури: від початків до доби реалізму, Тернопіль 1994. Михайло Возняк. Історія української літератури. Михайло Грушевський. Історія української літератури. Григорій Грабович. До історії української літератури: дослідження, есе, полеміка, Київ 1997.
20.09	Переклади Святого Письма. Література як герменевтична вправа. Жанрова система. Паломництво. Проповіді.	Прочитати: Валявко І. В. До інтелектуальної біографії Дмитра Чижевського: празький період (1924-1932) // НАУКОВІ ЗАПИСКИ. Том 25. Філософія та релігієзнавство, 2004, с.83-88	Дмитро Чижевський. Історія української літератури: від початків до доби реалізму, Тернопіль 1994. Михайло Возняк. Історія української літератури. Успенский сборник XII-XIII вв. / Под ред. С. И. Коткова, М.: Наука 1971.

24.09	Середньовічна проповідь Кирило Турівський. Притча про сліпого і кривого	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прочитати про Кирила Турівського в «Історії української літератури» Д.Чижевського. 2. Прочитати розділ про Кирила Симона Франкліна 3. Прочитати євангельські притчі про виноградник: Мт. 20, 1-16; Мт. 21, 33-46; Мр. 12, 1-12; Лк. 20, 9-19. 4. Прочитати і проаналізувати «Притчу про душу і тіло» Кирила Турівського. 	Література: S.Franklin. Introduction to: Sermons and Rhetoric of Kievan Rus' . Harvard Library of Early Ukrainian Literature English Translations: Volume V.
1.10	Про святих князів Бориса і Гліба: літописне оповідання, анонімне Сказання, Несторове Читання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прочитати три тексти про святих князів Бориса і Гліба 2. Зробити порівняльний аналіз текстів (композиція, образність, цитати). 3. Прочитати відповідні розділи з «Історії літератури» Д.Чижевського. 	. С. Бугославський. Україно-руські пам'ятки XI – XVIII вв про князів Бориса і Гліба (Розвідка й тексти), Київ 1928.

	<p>Житійна література. Історія виникнення жанру, жанрові різновиди.</p>	<p>Прочитати: Дж.П. Мануссакіс. Побачити незриме: короткий виклад феноменології ікони // https://www.verbum.com.ua/06/2019/face-to-face/vision-of-invisible/</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Delehaye Hippolyte. The Legends of the Saints: An Introduction to Hagiography / from the French translated by V. M. Crawford, 1907, Reprinted University of Notre Dame Press, 1961. 242 p. 2. Hägg Tomas. The Life of St Antony between Biography and Hagiography // The Ashgate Research Companion to Byzantine Hagiography/ Volume I: Periods and Places / Ed. By Stephanos Efthymiadis, 2011, p. 17-34. 3. Берман Б.И. Читатель жития (Агиографический канон русского средневековья и традиция его восприятия) // Художественный язык Средневековья, Москва, 1982, с. 159 – 183. 4. The Ashgate Research Companion to Byzantine Hagiography/ Volume I: Periods and Places / Ed. by Stephanos Efthymiadis, 2011, 440p. 5. Сироїд Дарія. Агіографічний канон: проблеми рецепції, СіЧ, №9, вересень, 2013 6. Сироїд Дарія. «Житіє Теодосія Печерського»: деякі аспекти риторики, Медієвістика. Збірник наукових статей, вип. 3, Одеса, 2003, с. 65-73.
--	---	---	--

8.10	Жанр літопису. Повість минулих літ. Галицько-Волинський літопис.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прочитати конспект арх. Ігоря (Ісиченка) – про літописи (http://www.bishop.kharkov.ua/kursi-lekcij/istoria-ukraienskoie-literaturi-h--xviii-st/lekcia-04-serednovicne-litopisanna) 2. Прочитати відповідні розділи з «Історії української літератури» Дмитра Чижевського. 3. Завдання в групах: <ol style="list-style-type: none"> 1) Аналіз оповідань з «Повісті врем'яних літ» (н.п. про княгиню Ольгу, хрещення Руси чи інші на вибір): риси монументального стилю, побудова образів, спосіб оповідання, макро і мікро структури розповіді, автор в тексті; 2) Аналіз оповідань з «Галицько-Волинського літопису» (Калкське побоїще, Батиєве побоїще, Коронація Данила, як Данило пив кумис чи інші на вибір): риси орнаментального стилю, побудова образів, спосіб оповідання, макро і мікро структури розповіді, автор в тексті. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Літопис руський за Іпатським списком. Переклад і коментарі Л.Махновця. Київ, 1989. 2. Дмитро Чижевський. Історія української літератури: від початків до доби реалізму . – Тернопіль, 1994.
------	--	--	---

11.10	<p>Жанр патерика. Перекладні патерики.</p> <p>Києво-Печерський патерик. Особливості ансамблевого жанру.</p> <p>Патерикова новела</p>	Прочитати 2 патерикові новели на вибір	<p>Ісіченко Ю. А. Києво-Печерський патерик у літературному процесі кінця XVI — початку XVIII ст. на Україні. — К.: Наук. думка, 1990. — 180 с.</p> <p>Дмитро Абрамович. Києво-Печерський патерик. Київ, 1991.</p> <p>Словарь книжников и книжности Древней Руси. Вып. 1 (XI – первая половина XIV в.) / АН СССР. ИРЛИ; Отв. ред. Д. С. Лихачев, Л.: Наука, 1987, 493 с.</p> <p>Словарь книжников и книжности Древней Руси. Вып. 2 (вторая половина XIV – XVI в.). Ч. 2: Л–Я / АН СССР. ИРЛИ; Отв. ред. Д. С. Лихачев, Л.: Наука, 1989, 528 с.</p>
15.10	<p>Проблеми дослідження «Слова о полку Ігоревім» («конференція»)</p>	Підготувати доповідь на основі прочитаного дослідження про «Слово о полку Ігоревім»	<p>Ігор Качуровський. "Слово" у родинному колі ("Слово о полку Ігоревім", "Нібелюнги", "Пісня про Ролянда", "Пісня про мого Сіда", "Дігеніс Акритас"), у: Генерика і архітектоніка. Книга 1. Література європейського Середньовіччя, Київ, 2005</p> <p>Володимир Перетц. Слово о полку Ігоревім – пам'ятка феодальної України-Руси XII віку. Вступ. Текст. Коментар, Київ, 1926.</p> <p>"Слово о полку Ігоревім" та його доба (комплексне дослідження) Борис Яценко; Дослідна фундація ім. О. Ольжича в США ; художник Г. Якутович, Київ 2000</p> <p>Леонід Махновець. Про автора "Слова о полку Ігоревім". - Київ, 1989.</p> <p>Слово о полку Ігореві героїчний епос XII віку : ювілейне видання в 150-ті роковини першого друку, 1800-1950 за редакцією Святослава Гординського ; ілюстрації Якова Гніздовського, Філадельфія, Київ, 1950</p>

16.10	Аналіз тексту «Слова о полку Ігоревім»/ Підсумкова самостійна робота	Прочитати «Слово о полку Ігоревім». Аналіз тексту Підготуватися до самостійної роботи, повторити попередні теми	Слово о полку Ігоревім та його поетичні переклади й переспіви в українській літературі. Видання підготував Олекса Мишанич. Акта, 2003, 668 с
22.10	Від Середньовіччя до Бароко: тенденції, визначальні явища. Освіта і література.	Прочитати відповідний розділ з «Історії літератури» Дмитра Чижевського	1. Дмитро Чижевський. Історія української літератури: від початків до доби реалізму . – Тернопіль, 1994. 2. Богдана Криса. Пересотворення світу. Львів, 1997 3. Леонід Ушкалов. Есеї про українське бароко, К.: Факт; Наш час, 2006, 283 с.
25.10	Ранньо-модерна українська драма vs. Театр іспанського бароко. Театр королівських дворів та їхня світська тематика. культурна і політична програма гетьмана Івана Мазепи та його митрополита, Варлаама Ясинського. Роль Премудрости Божої в іконографії цієї доби. <i>(Лекція проф. Наталії Пилип'юк)</i>		Арх. Ігор Ісіченко, Історія української літератури: Епоха бароко (XVII-XVIII ст.), розділ «Шкільна драма», 477-531 Наталія Пилип'юк, «Могилянська Мучениця за Золотую Вольность»
29.10	Драма про святу Катерину <i>(Семінар з проф. Наталією Пилип'юк)</i>	Прочитати текст драми, аналізувати	Студентам наданий рукопис перекладу
1.11	Барокове віршування		Богдана Криса. Пересотворення світу. Львів, 1997

5.11	Іван Величковський. Зегар з полузегарком. Млеко	Аналізувати збірки	Іван Величковський. Твори. Київ 1972 Інтерпретації: А.Яровенко. 24 години Івана Величковського: функція числа у бароковій традиції. У: Наукові записки НаукМА. Т.48: Філологічні науки, с.62-68.
8.11.	Барокова проповідь	Прочитати відповідний розділ в Дмитра Чижевського	Кирило Транквіліон Ставровецький – проповідник Слова Божого, Львів, 2017. Матушек Олена. Проповіді Лазаря Барановича в дискурсі українського бароко. – Харків: «Майдан», 2013. – 360 с. Константин Біда. Іоанікій Галятовський і його «Ключь Разумѣнія», Рим 1975
12.11	Кирило Транквіліон Ставровецький. І його «Учительне Євангеліє»	Прочитати на вибір 2 проповіді Кирила, аналізувати. Прочитати статтю на вибір зі збірника «Кирило Транквіліон Ставровецький – проповідник Слова Божого»	Кирило Транквіліон Ставровецький. Учительне Євангеліє, Львів, 2014. Кирило Транквіліон Ставровецький – проповідник Слова Божого, Львів, 2017.
15.11	Димитрій Туптало. Людина Бароко	Прочитати відповідний розділ в Дмитра Чижевського	Дмитро Туптало у світі українського бароко: Збірник наукових праць, Львів, 2007

19.11	Димитрій Туптало. Життя святих	Прочитати вибрані тексти з «Житій святих» Димитрія Туптала Питання для аналізу: 1) Хто є оповідачем (наратором)? 2) Яка наративна структура тексту? 3) Які основні засоби вибудовування образів? 4) Час і простір, їх роль в побудові сюжету, в побудові образів.	Дмитро Туптало. Життя святих, Львів: Свічадо, 2005-2015.
22.11	Козацькі літописи.	Прочитати відповідний розділ в Дмитра Чижевського Прочитати передмову до Літопису Самійла Величка	Самійло Величко. Літопис. Т.1 / Пер. з кн. укр. мови, вст. стаття, комент. В.О.Шевчук, Київ, 1991. Літопис. Т.2 Пер. з кн. укр. мови, вст. стаття, комент. В.О.Шевчук, Київ, 1991.
26.11	«Сад поетичний» Митрофана Довгалевського	Прочитати вибрані розділи з «Саду поетичного», Знайти приклади описаних форм/явищ	Митрофан Довгалевський. Поетика (Сад поетичний). - К: Мистецтво, 1973. - 436 с.
29.11	Письмова робота	Письмова робота	Письмова робота
3.12	Паломницька література. Традиція. Василь Григорович Барський	Прочитати відповідні розділи в Дмитра Чижевського	П.Білоус. Творчість Василя Григоровича Барського, Київ, 1985. В. Григорович-Барський. Мандри святими місцями Сходу з 1723 по 1747 рік, Київ, 2000.

6.12	Паломницька література. Василь Григорович Барський	Аналіз обраних уривків. Звернути увагу на: а) образ оповідача (автора); б) структуру нарації; в) відкриття і сприймання іншого; г) едукативні мотиви подорожі	В. Григорович-Барський. Мандри святими місцями Сходу з 1723 по 1747 рік, Київ, 2000.
10.12	Філософія Сковороди	Прочитати відповідні розділи з «Історії української літератури» Дмитра Чижевського	Григорій Сковорода. Повна академічна збірка творів. За ред.проф. Леоніда Ушкалова, Харків, 2016. Чижевський Д. І. Філософія Г. С. Сковороди / Підготовка тексту й переднє слово проф. Леоніда Ушкалова. - Харків: Прапор, 2004. - 272 с. Леонід Ушкалов. Григорій Сковорода: семінарий. — Х.: Майдан, 2004. — 876 с.
13.12	Сковорода. «Сад Божественних пісень». Читання й інтерпретування	Аналіз віршів. Основні теми. Віршові форми	Григорій Сковорода. Повна академічна збірка творів. За ред.проф. Леоніда Ушкалова, Харків, 2016.
17.12	Сковорода. «Наркісс».	Аналіз діалогу. Основні теми та ідеї. Обговорення статті проф. Н.Пилип'юк	Григорій Сковорода. Повна академічна збірка творів. За ред. проф. Леоніда Ушкалова, Харків, 2016. Natalia Pylypiuk. Skovoroda's Divine Narcissism In: Journal of Ukrainian Studies 22, nos. 1-2 (Summer – Winter 1997)
20.12	Діалоги Сковороди в театрі.	Обговорення вистав театру Леся Курбаса (на основі запису «Наркісса» і огляду вистави «Благодарний Єродій» в театрі)	

24.12	Українська література іншими мовами		<p>Ольга Савчук. Поет-гуманіст Павло Русин з Кросна // Європейське Відродження та українська література XIV–XVIII ст.: Збірник наукових праць/Відповід. редактор Олекса Мишанич.—К.: Наукова думка, 1993, с.126-150.</p> <p>Сергій Бабич.</p> <p><i>Бабич Сергій</i>. Творчість Мелетія Смотрицького у контексті раннього українського бароко. Монографія [у надзаг.: Львівська медієвістика. — Вип.2] / За редакцією проф. Богдани Криси. — Львів : Свічадо, 2008. — 180 с.</p>
-------	-------------------------------------	--	--

Тексти, які потрібно прочитати:

Кирило Турівський. Притча про сліпого і кривого

Препод. Нестор. Читання про святих князів Бориса і Гліба

Анонім. Сказання про святих князів Бориса і Гліба

Літописне оповідання про Бориса і Гліба

Повість врем'яних літ (уривки)

Галицько-Волинський літопис (уривки)

Слово о полку Ігоревім

Драма про святу Катерину

Іван Величковський. Зегар з полузегарком. Млеко

Кирило Ставровецький. Євангеліє Учительне (вибрані проповіді)

Димитрій Туптало. Життя святих (вибрані тексти)

Літопис Самійла Величка (передмова)

Митрофан Довгалецький. Сад поетичний (уривки)

Василь Григорович-Барський. Мандри (уривки)

Григорій Сковорода. Сад божественних пісень

Григорій Сковорода. Наркісс

Григорій Сковорода. Благодарний Єродій